

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSSEN

” Jag har ägnat väldigt mycket möda, tid och tankar åt forskarutbildningen, samtidigt som jag tycker att det här är det roligaste jobbet.

Orsi Husz, universitetslektor vid ekonomisk-historiska institutionen och årets mottagare av det fria pedagogiska priset, SID 6

Kärlek på jobbet

HUR FUNKAR DET?

Ny klimatprofessor på ingång SID 5

Utmaning att komma från en icke-akademisk miljö SID 8

Farmaceutiska fakulteten firar 50 år SID 10

David och Annica Black-Schaffer, båda nya professorer i datavetenskap respektive fysik, kombinerar karriär och familjeliv. SID 14

INNEHÅLL

Forskare vid klimatledarskapsnoden har hjälpt kommuner och landsting att ta fram koldioxidbudgetar. Projektet avslutades med en workshop i slutet av november.

AKTUELLT

- 4 Klimatledarskap i praktiken
- 5 Hon är den nya Zennströmprofessorn
- 6 "Det här är det roligaste jobbet"
- 7 Populärt evenemang behöver fler engagerade
- 8 "Utmaning att komma från en icke-akademisk miljö"
- 9 Samarbete för bättre digitala resurser
- 10 Farmaceutiska fakulteten firar 50 år

FORSKNING

- 12 Flyktingkrisen i fokus
- 13 Immunterapi på frammarsch

REPORTAGE

- 14 Giftna på jobbet – hur funkar det?

NYA BÖCKER

- 17 Julläsning med universitetsanknytning

TILL SIST

- 19 Årets topp 10

PROFILER

- 20 Stefan Sjöström

Tea-nätverket söker fler engagerade. Från vänster: Ewa Gottfridsson, Annika Kollstedt, Helena Lundin och Sari Thunberg.

Många ville vara mer och förbättra bibliotekets digitala resurser vid terminens sista kulturavshackaton.

” Du inser hur viktiga studenternas insikter är när det gäller att lösa samtida problem. Och kunskapsöverföring är inte bara något som sker från lärare till studenter, det är ett flöde som går i båda riktningarna.

KEVIN ANDERSON, SID 4.

LEDARE UNIVERSITETSLEDNINGEN

MOT NYA DJÄRVA MÅL

UNDER HÖSTEN HAR VI dragit igång revideringen av Mål och strategier för Uppsala universitet. Det är universitetets mest övergripande styrdokument, fastställt av konsistoriet, och det brukar arbetas om ungefär vart femte år. Några nyheter präglar den revidering som nu görs. För det första är uppdraget att integrera de tematiska, strategiska program som vi har på ett antal utvalda områden – hållbar utveckling, internationalisering, kvalitet, lika villkor, samverkan och Campus Gotland – i ett sammanhållet styrdokument.

För det andra genomför vi i högre grad än tidigare denna revidering inom befintlig ledningsorganisation: prorektor är projektledare, rektors ledningsråd är styrgrupp och befintliga organ inom universitetet engageras i arbetet.

FÖR DET TREDJE SKA universitetets övergripande forsknings- och utbildningsstrategiska överväganden ingå. En del av uppdraget är att lägga en grund för vårt inspel till nästa forsknings- och utbildningspolitiska proposition, som förväntas 2020.

För det fjärde ska Mål och strategier denna gång tydligare avspejla de prioriterade utvecklingsområden som vi arbetar med i universitetsledning och vetenskapsområden/fakulteter. Liksom tidigare ska dokumentet säga något om vilket slags universitet vi är och vill vara, men det ska mer konkret än hittills peka ut inom vilka områden vi vill att Uppsala universitet ska flytta fram sina positioner – och med vilka insatser vi vill göra det.

”Uppsala universitet ska flytta fram sina positioner.”

UNDER HÖSTEN HAR PROJEKTLEDNINGEN besökt områdesnämnder och de olika universitetsövergripande råden för att be om inspel i arbetet. Under vårvintern kommer det nya dokumentet att skrivas fram och därefter följer en fas av förankring och förädling innan konsistoriet förhoppningsvis kan fastställa universitetets nya mål och strategier i december 2019.

Utmaningar saknas inte. Sju dokument ska bli ett, samtidigt som det nya dokumentet ska bli kort och spänstigt. Vårt breda och mångfacetterade universitet ska helst kunna enas kring ett antal djärva mål. Om vi lyckas blir det ett bra avstamp för Uppsala universitets utveckling under 2020-talet.

Eva Åkesson, rektor
Anders Malmberg, prorektor
Katarina Bjelke, universitetsdirektör

REDAKTÖR: Josefin Svensson E-POST: universen@uadm.uu.se ADRESS: Universen, Uppsala universitet, Box 256, 751 05, Uppsala
BESÖKSADRESS: Dag Hammarskjölds väg 7 TEL: 018-471 27 35 ANSVARIG UTGIVARE: Urban Lindberg LAYOUT: Content Innovation, www.ci.se
TRYCKERI OCH PAPPER: Multifine 70 g. V-TAB Västerås är Svanenmärkt. ADRESSÄNDRING: Meddela din personalhandläggare,
övriga prenumeranter gör skriftlig anmälan till redaktionen. MATERIAL: Texter lagras elektroniskt hos Universen. En del textmaterial publiceras också på Internet. Den som sänder material till Universen anses medge elektronisk lagring/publicering. För obeställt material ansvaras ej. ISSN 0346-3664

I KORTHET

FOTO: DAVID NAYLOR

Prorektor Anders Malmberg, årets Uppsalastudent Emma Tysk och direktör Anders Wall. Priset består av ett stipendium på 100 000 kronor och delades ut vid Anders Wall-föreläsningen i universitetsaulan den 20 november.

Emma Tysk är Årets Uppsalastudent 2018

Årets Uppsalastudent läser civilingenjörsprogrammet i informationsteknologi, driver ett eget företag som arbetar med grafisk design och brinner för jämställdhetsfrågor inom it-branschen.

Utmärkelsen Årets Uppsalastudent delas ut av Anders Walls stiftelse. Enligt stadgarna kan priset delas ut till en person som utvecklat entreprenörskap med anknytning till sin utbildning eller en person som utmärkt sig för goda, kreativa

insatser vid universitetet, deltagit i kår och/eller nationsliv eller gjort särskilda insatser till stöd för andra studenter.

– Det är jättekul att få priset. Framför allt är det en stor ära. För mig är det ett kvitto på att det jag gjort spelar roll och det ger nya krafter för framtiden, säger Emma Tysk.

I likhet med många tidigare pristagare är Emma Tysk en student med många järn i elden. Parallellt med studierna jobbar hon dels med det egna företaget och dels som konsult för TV4. Som brand ma-

nager på ett nystartat it-bolag har hon arbetat med att rekrytera en bredare mångfald till företaget. Hennes engagemang för jämställdhet inom it-branschen är stort och genom föreläsningar på skolor och via sociala medier vill hon bryta de negativa stereotyper som finns associerade med programmeringsyrket.

– För att kunna bygga system för en bred målgrupp behövs mångfald i perspektiv. Flera undersökningar visar också att de företag som lyckats bäst är just de som jobbar med mångfald. Det gynnar oss alla att värdera det.

Var har du för tips till studenter som också vill hinna med mycket under studietiden?

– Framför allt: var snäll mot dig själv. Du kan inte göra allt samtidigt och du kan inte klara alla tentor. Säg nej ibland. Det som hjälpt mig under stressade perioder är att faktiskt se plagget som arbete, att sitta 8–17. Men sitt inte hemma. Sitt i skolan eller på ett café, hemma ska du vara ledig.

Linda Koffmar

45 nya professorer

■ Vid den högtidliga professorsinstallationen den 16 november installerades 45 nya professorer vid universitetet. Under veckan innan installationshögtiden höll de nya professorerna sina installationsföreläsningar om allt ifrån utbildningshistoria och global hälsa till internationell politik och genusvetenskap.

Installationsceremonins rötter går långt tillbaka i tiden. Nya professorer

har installerats vid universitetet sedan 1590-talet. Även installationsföreläsningarna har gamla anor, men att alla nya professorer installeras vid samma tillfälle är en tradition av lite nyare snitt.

– Det var år 2002 som man beslutade att samtliga installationer skulle ske vid ett tillfälle i november varje år. Det är alltså från och med hösten 2003 som installationsceremonin har haft den form den har i dag, berättar Carl Frängsmyr, universitetshistoriker och redaktör vid kommunikationsavdelningen.

Känt Linnéporträtt åter i Uppsala

■ Uppsala universitetsbibliotek har nyligen köpt in ett sedan länge svåråtkomligt men välkänt porträtt av Carl von Linné. Teckningen är utförd av Jean Eric Rehn runt år 1750. Porträttet finns på universitetsbiblioteket tillsammans med övriga cirka 80 porträtt av Linné som finns i samlingarna.

Porträttet ska ställas ut i utställningssalen på Carolina Rediviva från och med juni 2019 då salen öppnas efter den pågående ombyggnaden.

19

NYA HEDERSDOKTORER har utsetts vid universitetets nio fakulteter. De promoveras i universitetshuset den 25 januari 2019.

FOTO: DAVID NAYLOR

Sara Laginder och Sara Hurtig leder projektet som ska minska studenternas resande med flyg.

Utbytesstudenter uppmuntras att välja tåget

■ Universitetet lanserar ett pilotprojekt för att minska klimatpåverkan. Under nästa år utdelas 50 stipendier till Erasmusstudenter som väljer att ta tåg istället för flyg till sina europeiska värduniversitet.

– Vi vill gärna att ännu fler studenter ska delta i utbyten för att få internationell erfarenhet, och för att inte öka miljöpåverkan för mycket behöver vi tänka nytt. De signaler vi fått om projektet är att studenterna är positiva, många är starkt engagerade i klimatfrågan, säger Sara Hurtig vid studentavdelningen, som leder projektet tillsammans med Sara Laginder vid samma avdelning.

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Att installera professorer flera gånger per år blev opraktiskt, särskilt när antalet nya professorer ökade kraftigt efter befordringsreformen på 1990-talet.

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Kevin Anderson har träffat företagare och politiker för att öka förståelsen för hur de globala klimatmålen kan brytas ned på lokal nivå.

Klimatledarskap i praktiken

Efter lite drygt två år på posten som Zennströmprofessor i klimatledarskap vid Uppsala universitet är det dags för Kevin Anderson att lämna över till Keri Facer, professor vid University of Bristol. Men om allt går vägen behåller han en koppling till universitetet för att fortsätta arbetet med att öka medvetenheten om klimatförändringarna och vikten av att minska koldioxidutsläppen.

Det var i augusti 2016 som Kevin Anderson anlände till Uppsala, efter 51 timmar med tåg från Manchester.

– Jag åker fortfarande tåg. Det blir en hel del resande, men det är viktigt. Det finns studier som visar att trovärdigheten för forskares arbete ökar markant om de visar att de lever åtminstone inte helt motsatt till det de lär ut. Det gör inte forskningen bättre, men mer trovärdig.

När Universen träffar honom i mit-

ten av november är det ännu inte helt klart hur hans fortsatta arbete vid universitetet kommer att se ut.

– Jag blir kvar vid universitetet till i mars nästa år, sedan får vi se om det finns finansiering för att jag ska kunna stanna i någon form. Jag hoppas kunna behålla ett nära band till Uppsala även framöver. Jag har verkligen uppskattat min tid i Sverige och känner mig hemma här.

Han menar att det finns många lärdomar att dra både av skillnader och likheter mellan klimatarbetet i Storbritannien och Sverige.

– Jag har insett hur långt fram Storbritannien faktiskt ligger i sina resoner kring klimatförändringarna. Jag hade anat det tidigare, men nu blev det tydligt. Det har troligtvis att göra med landets historia som ö-nation där vi länge varit beroende av sjöfarten, och därmed besatta av väder, som ju också är en form av klimat.

Att Sverige, som är ett mer progressivt och jämlikt land än Storbritannien med en hög medvetenhet om hållbar utveckling, ändå har långt kvar när det gäller förståelsen av klimatförändringarna gör att det finns mycket att jobba vidare med.

– Det fanns en hel del som jag gjort i Storbritannien som jag nu kunde föra över till ett svenskt sammanhang. Och det är vad jag har försökt åstadkomma under de här två åren.

KEVIN ANDERSON HAR TRÄFFAT många samhällsaktörer, företagare och politiker, både på nationell och lokal nivå, för att öka förståelsen för hur de globala klimatmålen kan brytas ned till koldioxidbudgetar (läs mer i artikeln här intill). Nästa steg blir att titta på vilka åtgärder som kan genomföras för att kommuner och regioner ska hålla sig inom sina budgetar.

– Det är något jag hoppas kunna ar-

beta vidare med, framför allt med fokus på hur man kan utforma rättvisa åtgärder som riktar in sig på de som gör de största utsläppen.

DEN ANDRA DELEN AV hans arbete har kretsat kring hans roll som lärare vid Cemus. – Det har varit otroligt lärorikt. Verksamheten är upplagd på ett helt annat sätt än jag är van vid, och i början var jag osäker på om det verkligen fungerade. Men nu är jag övertygad om att det är ett fantastiskt sätt att driva arbetet.

Den studentdrivna utbildningen leder till ett nära samarbete mellan kursansvariga, som själva är studenter med några års studier i bagaget, och lärare.

– Du inser hur viktiga studenternas insikter är när det gäller att lösa samtida problem. Och att kunskapsöverföring inte bara är något som sker från lärare till studenter, det är ett flöde som går i båda riktningarna.

På frågan om vad som varit svårt eller utmanande under hans vistelse blir svaret:

– Universitetets strukturer. Uppsala universitet har varit väldigt stötande av Zennströmprofessuren, men jag var ganska förvånad över att universitetets interna strukturer inte var mer öppna och transparenta. Jag har märkt av konkurrens och positioneringar som jag känner igen från brittiska lärosäten. Jag hade hoppats att universitetet skulle vara mer öppet, precis om det svenska samhället är.

Josefin Svensson

HALLÅ DÄR KERI FACER,

professor i utbildningens och
samhällets framtid vid University of
Bristol, Storbritannien.

”Utmaningen är att lära oss leva annorlunda”

1 Du är universitetets tredje gästprofessor på Zennströms klimatprofessur. Vad handlar din forskning om?

– Jag forskar om relationen mellan formella utbildningsinstitutioner och det omgivande samhället, med särskilt fokus på kunskap som kan behövas för att hantera samtida miljömässiga, ekonomiska, sociala och teknologiska förändringar.

2 Hur har du jobbat med klimatrelaterade frågor?

– För mig är klimatförändring lika mycket en pedagogisk, social och kulturell fråga som en teknisk och vetenskaplig fråga. Utmaningen är att lära oss leva annorlunda för att mildra klimatförändringarnas värsta effekter och försöka skapa nya möjligheter. Jag har jobbat med ett internationellt nätverk för att utveckla området ”Anticipation Studies”, som fokuserar på hur framtida idéer påverkar vårt agerande i dag.

– Något som är centralt i klimatfrågan är vår oförmåga att som individer och samhälle tänka intelligent på framtiden. Att förstå den processen bättre, särskilt i förhållande till klimatförändringarna, är det område jag har jobbat med i olika roller.

3 Hur blev du intresserad av professuren i klimatledarskap?

– Jag har känt till Cemus och deras innovativa sätt att jobba i flera år. Den här typen av studiemiljö är så sällsynt, och resulterar i en kultur som underlättar tvärvetenskapligt tänkande som vi är i så brådskande behov av.

– Jag är också medveten om det viktiga arbete de gör relaterat till klimatledarskap och tyckte att det skulle vara en spännande miljö att verka i.

4 Vad vill du åstadkomma under din tid i Uppsala?

– Jag vill arbeta med kollegor vid universitetet och i det civila samhället för att reflektera kring universitetets roll i förhållande till klimatförändringarna och skapa utrymme för att gemensamt utforska hur forskning och undervisning kan bidra till att ta itu med dessa frågor.

Josefin Svensson

Martin Wetterstedt och Aaron Tuckey har tagit fram koldioxidbudgetar till tio kommuner och fem län. I budgetarna föreslås en cirka 15-procentig minskning av koldioxidutsläppen per år.

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Lokal klimatbudget ska få kommunerna att nå miljömålen

I november avslutades ett projekt där forskare vid klimatledarskapsnoden i samarbete med konsultföretaget Ramboll tagit fram lokala koldioxidbudgetar till tio kommuner och fem län. Initiativet kommer från tillämpad forskning inom ramen för Zennströms professur i klimatledarskap.

– Kommunerna och länsstyrelserna har fått hjälp med att konkretisera vad Parisavtalet innebär för dem på lokal nivå, berättar Martin Wetterstedt, projektledare vid klimatledarskapsnoden vid institutionen för geovetenskaper.

– Vi tar avstamp i Parisavtalet och räknar ut hur mycket utrymme de har om de vill nå målet att begränsa klimatförändringarna till två grader, förklarar Aaron Tuckey, forskningsassistent.

Varje deltagande organisation får en rapport som visar hur mycket koldioxid de släpper ut, samt hur mycket de behöver minska sina utsläpp för att nå målet att begränsa klimatförändringarna till under två grader.

– Vi ger dem förslag på en utsläppskurva och en utsläppsminskningstakt, men vi går inte in i detalj på vilka åtgärder de ska vidta, säger Martin Wetterstedt.

METODEN BYGGER PÅ FORSKNING ledd av Kevin Anderson, professor vid University of Manchester och tidigare innehavare

av Zennströms professur i klimatledarskap vid Uppsala universitet.

– Det här är ett tillämpat sätt att använda forskningen. Det blir ganska konkret och lätt för till exempel en kommun att ta till sig. Klimatarbetet har annars varit svårt att förhålla sig till. Här har vi skalat av och förenklat det lite för att det ska kunna omsättas i praktiken, säger Martin Wetterstedt.

I budgetarna föreslås en cirka 15-procentig minskning av koldioxidutsläppen per år, det vill säga en halvering av utsläppen på cirka fyra år.

– Det är ganska kort om tid i ett kommunalt perspektiv, men det är inte omöjligt, säger Martin Wetterstedt.

Både när det gäller utsläpp och åtgärder har kommunerna och regionerna

Parisavtalet

■ I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal som binder alla länder och ska börja gälla senast år 2020. Den globala temperaturökningen ska hållas under 2 grader med målsättningen att den ska stanna vid 1,5 grader. Avtalet trädde i kraft i november 2016. Kärnan i Parisavtalet är att minska utsläppen av koldioxid samt att stödja de som drabbas av klimatförändringarnas effekter.

KÄLLA: REGERINGEN.SE, NATURVÅRDSVERKET

olika förutsättningar och utgångspunkter. Rapporterna har därför utformats i samarbete med deltagarna som medverkat i workshops där de kommit överens om ramverket.

När det sedan gäller det konkreta arbetet med att minska koldioxidutsläppen är det upp till kommunerna och regionerna att vidta lämpliga åtgärder.

– För att klara den höga takten krävs lokal samverkan med alla aktörer, där kommunen tar på sig en ledartröja, säger Aaron Tuckey.

ANNA KARLSSON ÄR KLIMAT- och energisamordnare på länsstyrelsen i Uppsala län, som är ett av de län som deltagit i projektet.

– Jag jobbar med att uppdatera länets klimat- och energistrategi och tycker att det är jätteintressant att ta med den här aspekten om våra koldioxidutsläpp i det arbetet.

Hon menar att processen framför allt har bidragit till att öka medvetenheten om de olika förutsättningar som finns och hur man kan hantera dem i praktiken.

– Vi har inte som till exempel Sörmlands län någon stor utsläppande industri med produkter som går på export. Det är ju något som länen har en begränsad rådighet över. Vi behöver fundera över hur vi förhåller oss till det i koldioxidbudgetarna. Kanske måste vi ställa högre krav till exempel i upphandlingar för att på sikt få till en omställning inom industrin.

Länsstyrelsens roll är bland annat att hitta breda plattformar för samverkan och stötta kommunerna i deras arbete.

– Vi jobbar också med flera andra aktörer, som jordbrukssektorn och beredningssektorn, och kan arbeta långsiktigt med att plantera in det här synsättet, säger Anna Karlsson.

Josefin Svensson

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Universitetslektor Orsi Husz får årets fria pedagogiska pris för sitt arbete med att utveckla forskarutbildningens struktur och innehåll för doktorander i ekonomisk historia.

”Det här är det roligaste jobbet”

Orsi Husz är årets mottagare av det fria pedagogiska priset som delades ut i samband med professorsinstallationen. Hon får priset för sitt arbete med doktorandernas forskarutbildningsmiljö vid ekonomisk-historiska institutionen.

– Det var väldigt oväntat. Jag har fantastiska kollegor som gör enorma insatser, så egentligen borde vi ha fler pris och pristagare, säger universitetslektor Orsi Husz som kommenterar till hur det kändes att få priset.

– Jag har ju ägnat väldigt mycket möda, tid och tankar åt forskarutbildningen, samtidigt som jag tycker att det här är det roligaste jobbet, fortsätter hon.

Temat för årets fria pedagogiska pris är ”Läroinsatser och pedagogisk utveckling inom forskarutbildning”. Universen träffar Orsi Husz på hennes tjänsterum

vid ekonomisk-historiska institutionen där hon bland annat har arbetat som studierektor för forskarutbildningen. Just nu är hon tjänstledig ett år för att skriva en bok om vardagslivets finanser, men hon planerar att fortsätta uppdraget som studierektor nästa höst.

ORSI HUSZ KOMMER ursprungligen från Ungern och har sin grundutbildning i historia därifrån. Hon har doktorerat vid Stockholms universitet och kom till Uppsala 2009. Hennes intresse för forskarutbildningen tog fart när hon fick ansvaret för doktorandseminariet på historiska institutionen vid Stockholms universitet.

– Jag jobbade nära doktoranderna för att komma fram till vad man kan göra utöver att ventilera deras forskning. Forskning är ju en speciell verksamhet. Det finns ingen självklar modell för vad som är det bästa sättet att skriva en avhandling eller bedriva handledning och det här har intresserat mig mycket.

DET FINNS VISSERLIGEN NÅGRA grundläggande uppfattningar om vad som gäller, som att man bör begränsa uppgiften och ha en tydlig frågeställning.

– Men allt det här hjälper egentligen inte när det handlar om själva avhandlingsarbetet. I praktiken är det ju så att man kan bryta mot alla krav man skriver in i kurs- och studieplaner och ändå skriva en fantastisk avhandling. Det vi kan göra är att hjälpa doktoranderna att sätta ramar, men då begrän-

sar vi också deras originalitet. Det här är en svår balansgång.

När hon kom till ekonomisk-historiska institutionen fanns det inget doktorandseminarium på plats.

– Vår institution är ju ganska liten, men det fanns ett högre seminarium. När jag blev studierektor fick vi efter ett tag igång ett doktorandseminarium även här, där man har möjligheten att lägga fram ganska ofärdiga texter och idéer.

HON ÄR NOGA MED att poängtera att mycket av det arbete hon drivit har påbörjats och genomförts i samarbete med kollegor och doktoranderna själva.

– Vi har försökt skapa en struktur för forskarutbildningen med tydligare ramar. Det medförde också ett behov av lite mer informella mötesplatser. Jag har ambitionen att alltid ha dörren öppen och vara en person som doktoranderna kan prata med, förutom deras handledare.

Hon återkommer till vikten av att kompensera de formella strukturerna med mer personliga samtal och informella mötesplatser kring forskning och forskningens villkor.

– Det här är otroligt viktigt. De formella regler i form av studieplaner och riktlinjer som styr forskarutbildningen måste kompletteras med fria och informella forskningsamtal. Inte bara genom regelrätta seminarier utan också i form av spontana idéutbyten.

Josefin Svensson

ENKÄT

1. Vad betyder priset för dig?
2. Vad är den största utmaningen som lärare?
3. Vad är det bästa med att undervisa?

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Johan Eriksson, universitetslektor vid konstvetenskapliga institutionen, tilldelas 2018 års pedagogiska pris inom området teologi, humaniora och utbildningsvetenskap.

1 – Det betyder oerhört mycket. Det är ett erkännande och ett kvitto på att den undervisning man bedriver och de undervisningsformer man använder faktiskt fungerar. Eftersom jag huvudsakligen bedriver nätbaserad distansundervisning är det också ett erkännande för just denna undervisningsform och ytterligare ett bevis på att våra nätutbildningar håller hög kvalitet och är fullt jämförbara med campusutbildningar.

2 – En viktig utmaning är att vara lyhörd och försöka möta studenterna och anpassa undervisning och uppgifter efter olika behov, kompetens och intressen. Om man lyckas med det ökar både studenternas självständighet och chanserna att vi får kvalificerade konstvetare inom forskningen och den övriga arbetsmarknaden.

3 – Att få förmånen att följa studenternas utveckling och se hur de växer med utbildningen.

Björn Victor, professor vid institutionen för informationsteknologi, tilldelas 2018 års pedagogiska pris inom området matematik, naturvetenskap och teknik.

1 – Priset har förstås stort symbolvärde – det signalerar betydelsen av pedago-

gisk skicklighet i en miljö som oftare betonar forskningsskicklighet. Jag är stolt, glad och tacksam att få priset, och för mina studenter och kollegor som hjälpt mig komma såhär långt. Prispengarna är också viktiga. Jag kommer att donera dem till utbildningsinsatser för kvinnor/flickor i utvecklingsländer. Där verkar de kunna räcka till att undervisa en liten klass i ett år ungefär.

2 – Det kan fortfarande vara utmanande att lämna över kontrollen till studenterna, genom studentaktiverande undervisningsformer där de lär av varandra under lärarens ledning. Mina studenter uppskattar krav och utmaningar, och lär sig mycket genom öppna problem och att argumentera och reflektera över sina lösningar.

3 – När man lyckas väl i undervisningen ser man ett direkt resultat i de talgdankar som lyser upp och den feedback man får från studenterna. Feedbacken förbättrar undervisningen, under kursen eller för nästa års studenter.

– När man träffar "gamla studenter", på senare kurser eller i livet efteråt, och direkt eller indirekt ser att undervisningen spelade roll. På lång sikt är det mitt favoritsätt att försöka förbättra världen – med fler kritiskt tänkande, kreativa och kunniga människor i världen kan vi få en bättre gemensam framtid.

Jörgen Bengtsson, universitetslektor vid institutionen för farmaceutisk biovetenskap, tilldelas 2018 års pedagogiska pris inom området medicin och farmaci.

1 – Det är förstås mycket glädjande! Jag har länge haft ett stort intresse av att utveckla såväl pedagogik som innehåll i våra kurser och program, och att tilldelas universitetets pris blir en bekräftelse på att jag arbetar på rätt sätt.

2 – Jag ser egentligen två lite större utmaningar – studenter och pedagogikens erkännande. När det gäller studenter så är en utmaning att upprätthålla deras motivation och få dem att behålla skärpan i undervisningssituationen. Här kan vi lärare hjälpa till genom att i högre grad låta dem reflektera över valet av sin utbildning, något som kan

vara en motivator för den aktuella kursen eller kommande studier.

– Den andra utmaningen är pedagogikens ställning inom akademien. Undervisningen har länge varit varje enskild lärares angelägenhet. Vi behöver föra in det vetenskapliga tänket och öppna upp för det pedagogiska utbytet i en större grad för att ge våra studenter en så bra inlärningsmiljö som möjligt.

3 – Det är självklart dialogen och kontakten med alla våra fantastiskt duktiga studenter. Dels har vi de studenter som har ett genuint intresse av att lära sig mer. Men vi har även studenter som kämpar hårt och där man verkligen kan se att de skiner upp av tillfredsställelse när kunskapsbitarna faller på plats och de förstår.

Ylva Ekström, universitetslektor vid institutionen för informatik och media, tilldelas 2018 års pedagogiska pris inom området juridik och samhällsvetenskap.

1 – Det betyder mycket för mig personligen att få bekräftelse för det passionerade arbete jag lägger ner – tillsammans med fantastiska kollegor och studenter ska understrykas för detta är inget ensamjobb. Priset har också en viktig symbolisk betydelse. Det lyfter betydelsen av pedagogisk utveckling och excellens inom den akademiska världen där främst forskningsmeriter historiskt har premierats och belönats.

2 – Tiden. Att jobba med förnyelse och kvalitets-säkring, och med kreativa och studentaktiverande undervisningsformer tar tid. Dessutom är medie- och kommunikationsvetenskap ett ämne i ständig och snabb förändring eftersom de fenomen vi studerar, teoretiserar och kritiskt reflekterar över utvecklas så snabbt. Det gäller som lärare att hänga med.

3 – Att få jobba med alla fantastiska och duktiga studenter, att få bidra till att stimulera deras lärande och att se dem utvecklas som individer, som självständiga analytiska akademiker och som kritiskt reflekterande samhällsmedborgare.

Sista Tea-dagen?

Höstens Tea-dag, en heldag med föreläsningar för universitetets teknisk-administrativa (TA) personal, var som vanligt fullsatt. Nu söker nätverket fler engagerade medlemmar för att årets evenemang inte ska bli det sista.

Årets Tea-dag i oktober blev en succé. Som vanligt, kanske ska tilläggas efter som dagen, som riktar sig till universitetets TA-personal och som i år fyller 32 år, alltid är mycket uppskattad. Det var fullsatt i Polacksbackens aula och det gäller att vara snabb att anmäla sig. En av deltagarna berättar att kollegorna på institutionen tipsar varandra när det är dags så att de som vill hinna anmäla sig i tid.

– Nu behöver vi engagera nya personer i nätverket, av olika skäl är det bara jag som fortsätter. Det går inte att hålla i en sådan här tillställning ensam och det vore synd om det inte skulle bli fler Tea-dagar, säger Annika Kollstedt, en av arrangörerna som till vardags arbetar som ekonomiasistent vid UU Innovation.

Några medarbetare har redan anmält sitt intresse att vara med i arrang-

örgruppen, men fler är välkomna. Gärna från vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap som hittills varit underrepresenterat. Flera av deltagarna vid årets evenemang menar att det vore olyckligt om det inte blev en fortsättning. Dagen är ett bra tillfälle att lära sig mer om vad som pågår vid universitetet och att träffa gamla och nya kollegor.

– Många tror att det tar mycket tid. Utslaget över ett år kanske det tar högst en halvtimme per vecka, men det är naturligtvis mer att göra när evenemanget närmar sig. Jag tror det är bra med förnyelse i arbetsgruppen, att det kommer in personer med nya idéer, säger Sari Thunberg, ekonomi- och personaladministratör vid institutionen för neurovetenskap och en av de som nu slutar i arrangörgruppen efter sju år.

Birgitta Sinder Wilén

➤ Är du intresserad av att vara med i Tea-nätverket? Kontakta: tea@tea.uu.se

Populärt evenemang behöver fler engagerade

De fem studenterna tillbringade 24 timmar i glasburen. "Det gick bättre än väntat att klara sig utan sömn", säger Victoria Ilkan.

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Nytt grepp ska locka fler till ingenjörsutbildningarna

Den 22-23 november låstes fem studenter in i en glasbur i Segerstedthuset. Det handlar om en kampanj för studentrekrytering som går under namnet "the Lab".

Syftet med kampanjen är att synliggöra universitetets ingenjörsutbildningar. Studenterna som deltog kom både från ingenjörsprogrammen och från andra utbildningar vid universitetet. Tillsammans skulle de lösa olika uppgifter, många med tekniska inslag och med fokus på framtidens samhällsutmaningar.

– Vi fick bland annat bygga upp en modell av en stad som skulle främja integration och utforma en app som både skulle vara en social och studieadministrativ plattform. Vi fick också mindre utmaningar, som att bygga ihop en stol utan anvisningar, berättar Victoria Ilkan.

Hon läser till psykolog och är en av de fem studenter som tillbringade 24 timmar i glasburen.

Evenemanget sändes live, bland annat på Youtube, och filmmaterialet ska under våren användas för att marknadsföra ingenjörsutbildningarna.

En grundtanke i projektet är att det i arbetslivet som färdig ingenjör är viktigt att kunna samarbeta och lösa problem tillsammans med andra yrkesgrupper.

– Det är något som krävs för att vi ska kunna lösa framtidens samhällsutmaningar, säger Elin Eriksson, kommunikatör vid kansliet för teknik och naturvetenskap.

Hur gick det då att tillbringa 24 timmar i buren?

– Det gick bättre än väntat, både att samarbeta och klara sig utan sömn. Och tvärvetenskapliga samarbeten fungerar jättebra, säger Victoria Ilkan.

Josefin Svensson

En utmaning att komma från studieovan miljö

I ett nytt tv-program från UR Skola besöker Daniel Markovic från Tumba Uppsala universitet och Ekonomikum för att få en känsla för hur livet som student kan vara. Han är en av många gymnasieungdomar som oroar sig för om de verkligen passar in i vid universitetet.

I den nya programserien Höskolad möter vi tre gymnasieungdomar som funderar på att läsa vidare. En av dem är Daniel Markovic från Tumba som drömmer om att bli revisor, men är osäker på om han vill lämna tryggheten och kompisarna där hemma. I programmet åker han till Uppsala och får tillsammans med ekonomistudenten Adam Öberg en inblick i livet som student.

Desirée Holm, universitetslektor vid företagsekonomiska institutionen, satte ihop programmet till Daniel och var med under inspelningen i våras.

– Jag blev väldigt glad när producenten kontaktade mig, det är precis det här som jag brinner för. Jag hjälpte bland annat till med att ordna så att vi kunde vara med på ett seminarium och komma in i hör-salarna, berättar hon.

Desirée Holm

DAGEN I UPPSALA GAV mersmak, och Daniel Markovic är nu inställd på att söka till ekonomiprogrammet i Uppsala. Hans funderingar inför högre studier handlade mycket om att passa in och förstå koder och språket.

– Att komma från en icke-akademisk miljö kan vara en utmaning. Man bygger

Breddad rekrytering

■ Enligt högskolelagen ska universitetet och högskolorna aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan (1 kap. 5§ högskolelagen) i syfte att öka tillgängligheten för alla grupper i samhället.

■ Uppsala universitets handlingsplan för breddad rekrytering anger universitetets mål, uppdrag, åtgärder samt ansvarsfördelning när det gäller breddad rekrytering. Den finns att läsa i mål- och regelsamlingen:

➔ www.uu.se/regler

En undersökning från Universitetskanslersämbetet visar att en stor grupp unga som har föräldrar med låg utbildning väljer bort en universitetsutbildning, trots att de har höga betyg från gymnasieskolan.

upp en bild av vad högskole- och universitetsstudier är, som ofta är väldigt missvisande. Det här är något som jag försöker jobba emot, säger Desirée Holm.

Hon är själv uppvuxen i förorten Bergsjön utanför Göteborg.

– Jag har själv gjort en klassresa och vet hur det känns att inte passa in. Jag gick först en tvåårig vårdlinje på gymnasiet och läste sedan upp betygen på Komvux. Det var ingen spikrak väg till akademin, men det är ett exempel på att det går.

Hon betonar vikten av att skapa en trygg miljö i klassrummet och ha högt i tak.

– Det är jätteviktigt att kommunicera betydelsen av att vara inkluderande. Studenterna tror ofta att lärarens främsta uppgift är att bedöma, men jag skulle säga att det är det sista vi gör. Vår viktigaste uppgift är i stället att bemöta och skapa ett driv i deras intresse för utbildningen så att de själva tar ansvar och formar sitt lärande.

DEN SOCIALA SNEDREKRYTERINGEN till högre studier är väldokumenterad. En undersökning från Universitetskanslersämbetet (UKÄ) som släpptes i våras visar att en stor grupp unga med föräldrar med låg utbildning väljer bort en universitetsutbildning, trots att de har höga betyg från gymnasieskolan. Studien visar också att unga som inte har så höga betyg, men har föräldrar med universitetsutbildning, ändå väljer högre studier. I rapporten dras därför slutsatsen att om

lärosätena i högre grad skulle lyckas rekrytera från den första gruppen skulle förkunskaperna bland nybörjarstudenterna öka och den sociala snedrekryteringen minska.

VID UPPSALA UNIVERSITET GÖRS ingen specifik satsning från centralt håll på rekrytering av studenter med studieovan bakgrund. Däremot finns det med som en pusselbit i den nya rekryteringskampen som drags igång under hösten.

– Om man inte har föräldrar som har pluggat vid universitetet har man ingen som kan berätta för en hur det är. Då blir det lite läskigt, säger Joachim Ekström, chef för enheten för studentrekrytering vid kommunikationsavdelningen.

Men det är inte bara ungdomar från studieovana miljöer som känner oro, många funderar på om de kommer att få kompisar, hitta bostad och klara studierna.

– Det här är något vi har tagit fasta på i det nya konceptet där vi förmedlar att vi förstår deras oro, men också att det ordnar sig när de väl kommer hit. Vi har många olika former av stöd och är rätt bra på det här. Vi har ju faktiskt utbildat studenter sedan 1477, säger Joachim Ekström.

Josefin Svensson

➔ **Läs:** UKÄ:s rapport *Förkunskaper, social bakgrund och rekrytering till högskolan*: www.uka.se

Se: UR Skolas programserie *Höskolad*: www.urskola.se

Ny företagshälsovård efter årsskiftet

■ Universitetet har tecknat ett nytt ramavtal om företagshälsovårdstjänster med bolaget Previa. Ramavtalet börjar gälla den första januari 2019.

➔ **Läs mer om hur du kontaktar Previa och vad de erbjuder:** www.mp.uu.se

Friskvårdsträning för medarbetare upphör

■ Under ett antal år har en särskild friskvårdsinsats i form av ett träningsprogram i regi av Campus 1477 genomförts. Det har bland annat erbjudits yoga, funktionell träning, styrketräning och spinning.

– Vi vill ge alla medarbetare samma förutsättningar att stärka sin hälsa. Eftersom insatsen når ett mindre antal medarbetare har vi beslutat att avsluta programmet, säger HR-direktör Eliane Forsse.

Universitetet har också genomfört en upphandling för drift av motionsanläggning med studentinriktning som resulterat i att Campus 1477 Blåsenhus upphandlats. Anläggningen kommer också att vara tillgänglig för medarbetare vid universitetet och allmänheten. Campus 1477:s lokaler vid Science Park tas över av Friskis och Svettis.

Lärlärd tid inom högre utbildning

■ En ny rapport från universitetskanslersämbetet (UKÄ) visar att en svensk högskolestudent i snitt får elva timmar lärlärd tid per vecka. Undervisningstiden har legat stabilt under de senaste tio åren, men det finns stora skillnader mellan och inom utbildningsområdena. En sociologistudent erbjuds i genomsnitt sex timmars undervisning i veckan och en civilingenjörstudent 18 timmar. Analysen visar också på skillnader mellan lärosäten. Till exempel inom humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik får studenter vid Uppsala universitet i snitt sex timmars lärlärd tid per vecka, medan de får 12,4 timmar vid Lunds universitet.

Många intresserade är på plats för att hjälpa till att förbättra sökbarheten i det digitala materialet.

FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

Samarbete för bättre digitala resurser

Det är fullt framför datorskärmarna i den nya lokalen Spektrum på Karin Boye-biblioteket. Smågodiset är framdukat och längre fram vankas det mikropizza för de frivilliga som deltar i eftermiddagens hackaton.

– Hackaton kopplas ju framför allt ihop med traditionell dataprogrammering.

Idén är att man träffas och löser ett specifikt problem tillsammans. Det är så vi jobbar, fast det här är ett kulturarvs-hackaton, berättar Karolina Andersdotter, bibliotekarie med inriktning på digitala metoder.

Dagens uppgift är att förbättra sökbarheten för kortkatalogen till de över 100 000 personverser som finns i bibliotekets samlingar. Det handlar om verser

skrivna vid särskilda tillfällen, till exempel bröllop och begravningar, och omfattar texter från 1500-talet till mitten av 1900-talet. För att lättare kunna söka i materialet har bibliotekets kortkatalog digitaliserats. Korten är dessutom OCR-skannade, vilket gör att texten i de maskinskrivna korten blir sökbar digitalt. När det gäller de handskrivna korten fungerar OCR-metoden däremot inte lika bra.

– Därför behöver vi hjälp med att skriva rent korten. Ibland behöver också de maskinskrivna korten rättas för att förbättra sökbarheten, berättar Karolina Andersdotter.

Prashanna Ravi från Nepal läser masterprogrammet i Computer Science och är en av de frivilliga som jobbar med korten.

– Jag vill lära mig mer om Sverige och träffa nya vänner, och det här verkar vara ett bra tillfälle.

Bredvid honom sitter Hannes Koort som läser biblioteks- och informations-

Hannes Koort läser biblioteks- och informationsvetenskap och vill bidra till digitaliseringsarbete. "Jag vill hjälpa till med det som krävs när man går över från ett system till ett annat".

Karolina Andersdotter jobbar som bibliotekarie med inriktning på digitala metoder vid Carolina- och Karin Boye-biblioteken.

vetenskap vid Högskolan i Borås.

– Det här är ju mitt ämne, och jag vill hjälpa till med det som krävs när man går över från ett system till ett annat.

Dagens hackaton är det andra för terminen och till våren planeras ytterligare två tillfällen.

– Vi har haft fokus på personverserna under hösten men ska lyfta andra teman under våren, till exempel geodata, säger Karolina Andersdotter.

Josefin Svensson

+ OPTISK TECKENLÄSNING

OCR står för Optical Character Recognition, maskinläsning eller optisk teckenläsning på svenska. Det är en dators teknik som med hjälp av bildanalys förvandlar digitala bilder av tryckt text till bokstäver och siffror som andra datorprogram kan använda.

”VI VÄXER HELA TIDEN”

I år fyller den farmaceutiska fakulteten 50 år, vilket bland annat firats med ett fullsatt symposium och en bal på slottet. Universen har träffat två personer med nära anknytning till fakulteten som ger sin syn på dåtid, nutid och framtid.

KONTRASTEN MELLAN ETT regndisigt november och det varma tjänsterummet i en av BMC:s långa korridorer är slående, mörkret lysas upp av både ljusslingor i fönstret och tända ljus på bordet. Här huserar Margareta Hammarlund-Udenaes, professor och dekan vid farmaceutiska fakulteten.

– Jag är född här, höll jag på att säga. Jag läste till apotekare här och efter disputation och post dok-vistelse i San Francisco var det självklart att återvända till BMC och en tjänst inom farmakokinetiken, berättar hon.

DET HAR HÄNT EN hel del under hennes tid vid fakulteten. På 1990-talet omvandlades de befintliga elva institutionerna till tre storinstitutioner och vetenskapsområdet för medicin och farmaci bildades.

– Vi växer hela tiden och kommer att expandera inom området läkemedelsanvändning. Vi har relativt nyligen satsat på biträdande universitetslektorat i biologiska läkemedel. Stora molekyler som exempelvis antikroppar används mer och mer som läkemedel och är något som ökar inom läkemedelsindustrin.

Tidigare hade Sverige flera stora läkemedelsföretag med goda möjligheter

att finansiera forskning, men det har förändrats. Numera finns istället många uppstarts företag inom området.

– De mindre svenska företagen har inte ekonomiska resurser att stödja vår forskning på samma sätt. En av våra utmaningar är att bevara kunskapen om allt som krävs för att kunna utveckla nya läkemedel. Vår fakultet bedriver forskning inom alla våra grundutbildningsområden vilket betyder att vi har

en hög kompetens. Det är kompetens vi behöver bevara, men det är förstas en finansieringsfråga. Samhället behöver förstå mer om vikten av läkemedelsutveckling och även den ekonomi det tillför det svenska samhället.

En annan utmaning är att berätta för omvärlden om alla de områden man kan arbeta inom som apotekare eller receptarie. Från apotek, basindustrier, kliniska prövningar och sjukvård till myn-

Föreläsare från både akademi och industri var inbjudna till jubileet. Här talar Milan Zdravkovic, forsknings- och utvecklingschef vid läkemedelsbolaget Swedish Orphan Biovitrum.

digheter och så förstås grundforskning inom akademien.

– Vi har en viktig roll i att utbilda apotekare och receptarier. Efterfrågan är stor och ett område som ökar är klinisk farmaci, sjukvården behöver betydligt fler farmaceuter. Vi har också lyxen att ha en egen studentkår som vi har oerhört bra samarbete med.

Höjdpunkten vid fakultetens 50-årsjubileum var ett fullsatt symposium och en efterföljande bal på slottet. Året har även varit lyckosamt när det gäller forskningsanslag.

– Vi har fått inte mindre än elva anslag från Vetenskapsrådet, det är vi förstas extra glada över, säger Margareta Hammarlund-Udenaes.

I EN ANNAN KORRIDOR på BMC hittar vi professor emeritus i farmakognosi, Lars Bohlin. Redan 1968 flyttade han från Huskvarna till Stockholm för att börja studera vid det dåvarande Farmaceutiska institutet på Kungstensgatan.

– Jag var intresserad av kemi och biologi och att det sedan blev farmakognosi, som handlar om hur naturprodukter kan användas i läkemedel, beror nog på det sommarjobb jag fick 1970 hos professor Finn Sandberg. Han kände en missionär verksam i Afrika som tipsade honom om växter som innehöll pilgifter. Jag skulle göra kemiska bestämningar på hans insamlade växter och det var min inkörsport till ämnet.

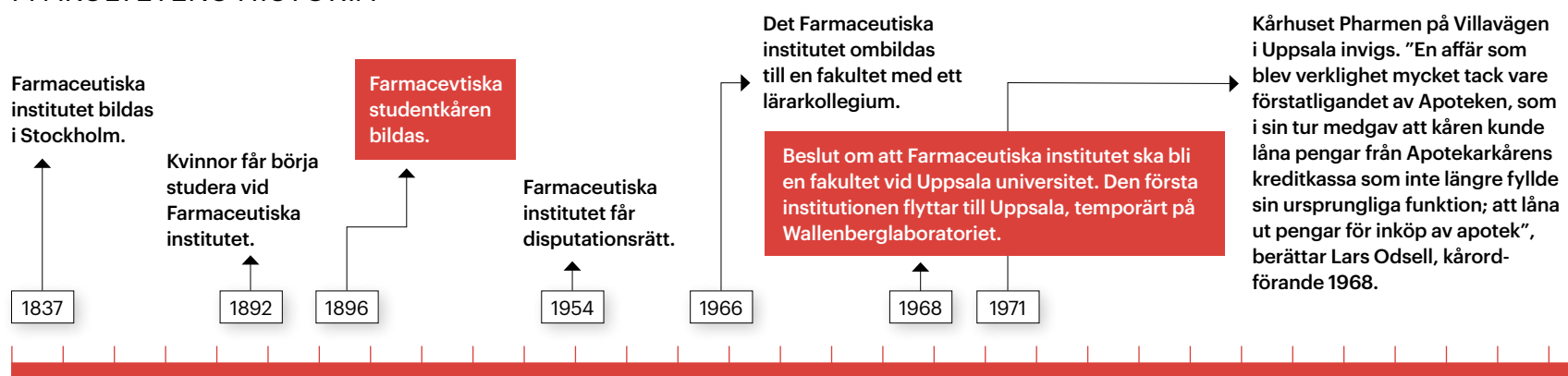
DET FANNS REDAN 1968 ett beslut om att institutet skulle flytta till Uppsala och bli en farmaceutisk fakultet vid Uppsala universitet, men flytten skedde etappvis. Lars Bohlin var redan inne på sina doktorandstudier när han 1973 kom till BMC, som då var nybyggt.

– Det var fantastiskt att bli en del av Uppsala universitet och det moderna BMC. I Stockholm hade vi laborationer i gamla lokaler och ganska lite kontakt med föreläsarna. Universitetet kunde erbjuda så mycket mer, inte minst tvärvetenskapliga samarbeten, berättar Lars Bohlin.

Birgitta Sinder Wilén

MILSTOLPAR

I FAKULTETENS HISTORIA

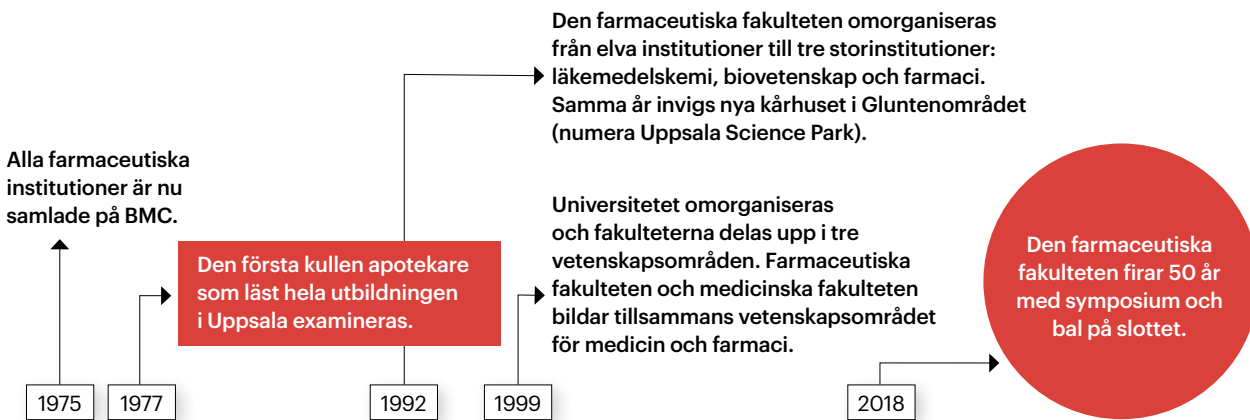
Temat för jubileumssymposiet var "Novel drug therapies – challenges and possibilities".

Margareta Hammarlund-Udenaes är professor och dekan vid farmaceutiska fakulteten.

Lars Bohlin, professor emeritus i farmakognosi, var jubileums-general för 50-årsfirandet. Han har varit med sedan det 1968 beslutades att Farmaceutiska institutet i Stockholm skulle flytta till Uppsala.

HALLÅ DÄR
ERNST ANDERSSON, studerande på apotekarprogrammet och ordförande för Farmis, farmaceutiska studentkåren.

Bred arbetsmarknad för apotekare

1 Hur kommer det sig att du valde apotekarprogrammet?

– Jag extraknäckte som bröllopsfotograf när jag var yngre och vid ett tillfälle fotade jag ett par där bruden var apotekare. Det kanske var första gången jag ens reflekterade över att det fanns en sådan utbildning. När jag några år senare slog upp en katalog med universitetsutbildningar stod Apotekarprogrammet högst upp.

2 Men var det en slump att du valde en farmaceutisk utbildning?

– Nej inte bara, jag är väldigt intresserad av naturvetenskapliga ämnen. Och Uppsala var ett ganska självklart val, jag hade aldrig varit här men hade bara hört positiva omdömen. Dessutom gillade jag Uppsalas utbildningsplan bäst när jag jämförde med andra lärosäten.

3 Hur kom det sig att du engagerade dig i kårarbetet?

– Det var min fadder som lockade in mig. Nu har jag arbetat heltid inom kåren i tre terminer. Det har varit skönt med ett studieuppehåll men nu ser jag fram emot att börja plugga igen i januari.

4 Hur ser arbetsmarknaden ut för apotekare?

– Som apotekare har man en relativt bred arbetsmarknad. Det är inte bara apoteken som behöver personal. Även sjukhus, läkemedelsföretag och Läkemedelsverket erbjuder tjänster och så kan man förstås satsa på en forskarkarriär inom akademien.

– Dessutom är utbildningen EU-anpassad, om man bara klarar språket kan man arbeta i hela EU. Jag velar lite vad gäller framtida arbetsgivare. Ibland vill jag satsa på ett jobb med patientkontakt och ibland känns ett administrativt arbete mer lockande. Jag får se vartåt det lutar när jag läst alla kurser.

Birgitta Sinder Wilén

Önver Cetrez är universitetslektor i religionspsykologi vid teologiska institutionen och vetenskaplig koordinatör för projektet.

Flyktingkrisen i fokus för europeiskt forskningsprojekt

Vad kan vi lära oss av EU:s hantering av flyktingkrisen som startade 2015? Var krisen en fråga om flyktingar eller handlade det snarare om EU:s interna gränser, politisk polarisering och brist på krishantering? Dessa frågor är fokus för ett stort forskningsprojekt som koordineras från Uppsala universitet.

Forskningsprojektet "Respond – multi-level governance of mass migration in Europe and beyond" studerar flyktinghanteringen i EU utifrån empiriskt material från åtta länder i Europa och tre länder utanför Europa. Utgångspunkten

är den flyktingkris som uppstod 2015.

– EU-länderna var och är inte överens om hur de ska bemöta och hantera flyktingfrågan, säger Önver Cetrez, universitetslektor i religionspsykologi vid teologiska institutionen och vetenskaplig koordinatör.

SYFTET MED PROJEKTET ÄR att förstå vad som kännetecknar flyktinghanteringen i respektive land, hur migrationsstyrningen fungerar på olika nivåer inom landet samt vad som skiljer sig åt mellan länderna.

– Kärnan är de steg som kan sägas utgöra flyktingens personliga resa och berättelse: situationen i ursprungslandet, gräns- och migrationskontroller under

resans gång, rättigheter och skydd av flyktingar, mottagandet och integration i det nya landet.

SYNEN PÅ INTEGRATION och det praktiska integrationsarbetet ger upphov till en rad frågor, både kring hur systemen är tänkta att fungera och hur de upplevs av flyktingarna själva.

– Vilka möjligheter och begränsningar har flyktingarna när det gäller boende, utbildning, arbete och tillgång till sjukvård? Hur kommer flyktingarna in i samhället och hur upplever de att de är delaktiga i samhället? Vilka möjligheter till medborgarskap får flyktingarna i de olika länderna? Det är några

av frågorna vi ställer i projektet, säger Önver Cetrez.

Han menar att synen på flyktingen som offer och mottagare av stöd också behöver utmanas.

– Vi vill ändra perspektiv där vi ser flyktingen som en person med resurser, nätverk och kapacitet att utföra en resa och bidra till att utveckla sitt nya hemland.

FORSKARNA INTERVJUAR CIRKA 60 flyktingar per land. På den lokala nivån intervjuar de ytterligare 15 organisationer och myndigheter för att undersöka hur de arbetar. På den nationella nivån undersöker forskarna hur lagar och policies implementeras i respektive land.

– Sedan gör vi jämförelser mellan länderna av det som går att jämföra och lyfter fram det som är unikt och utmärkande för olika länder.

Forskarna ska också ge policyrekommendationer för det fortsatta arbetet.

– Vi vill att forskningen ska få praktisk användning och bli matnyttig både för politiker, organisationer och myndigheter.

Anders Berndt

➤ **Läs mer om projektet:**
www.respondmigration.com

Ny podd om antibiotikaresistens

Uppsala Antibiotic Centre har lanserat en ny podd – the AMR Studio – med anledning av WHO:s kampanj "World Antibiotic Awareness Week" som genomförs i november varje år. Den nya podden lyfter den tvärvetenskapliga forskningen kring antibiotikaresistens som bedrivs runt om i världen. Avsnitten bygger på intervjuer med forskare inom olika områden med målet att sprida information om det globala arbetet mot antibiotikaresistens. Podden går att lyssna på via iTunes, Spotify eller Soudcloud.

Samlad information om god forskningsred

Nu finns en ny sida på medarbetarportalen som samlar information om frågor kring forskningen etik. Här hittar du bland annat kontaktuppgifter, information om riktlinjer, lagar och de tillstånd som kan behövas och var de söks, samt verktyg att använda. Till exempel går det att hitta webbkurser, mallar, guider, checklistor, användbara länkar och filmer. mp.uu.se/web/info/forska/etiskafragor

Bilden visar en rekonstruktion av Lisowicias skelett.

Gigantisk "kusin" till däggdjuren

Under perioden trias (252 – 201 miljoner år sedan) levde däggdjursliknande reptiler kallade therapsider. De var föregångare till dagens däggdjur, inklusive människor. Forskare vid Uppsala universitet har nu tillsammans med polska kollegor identifierat en ny therapsid-art, stor som en elefant, som tidigare passerat obemärkt under den vetenskapliga radarn. Arten har döpts till Lisowicia bojani och resultaten är publicerade i Science.

Lisowicia är otroligt spännande för den motsäger många av våra hypoteser om däggdjursliknande reptiler under trias när det kommer till storlek, benstruktur och ålder, säger Grzegorz Niedzwiedzki, forskare vid Uppsala universitet.

"Som immunolog är det lätt att vara entusiastisk"

Med ett ben i akademien och det andra i industrin bygger Sara Mangsbo, docent och biträdande lektor i antikropps-läkemedel, en plattform för en framtid som forskande serieentreprenör.

Immunterapi vid cancer – att utnyttja och stärka kroppens immunförsvar mot cancer-celler – är ett fält i snabb rörelse framåt. När forskare inom fältet i oktober samlades för Cancer Immunotherapy Conference, fick de dessutom anledning att fira pionjären James P Allison, som är en av årets Nobelpristagare i medicin. Bland gratulanterna var Sara Mangsbo, institutionen för farmaceutisk bioteknik.

Priset var ännu en fantastisk nyhet för ett fält som sedan länge rider på en framgångsvåg. Uppsalas immunterapeutiska forskningsmiljö var tidigt tongivande och vi arbetar i dag för att stärka vår plattform ytterligare, säger hon.

Hon återvände till akademien från läkemedelsindustrin 2016 då ett anslag gav henne utrymme att forska med fokus

på translationell läkemedelsutveckling, där immunförsvaret stimuleras till att känna igen och eliminera tumörceller.

I dag delar jag mina dagar mellan universitetet och Ultimovacs, ett bolag som nyligen köpte läkemedelsdelen i det företag jag startade 2014. Tiden i industrin väckte mitt intresse för entreprenörskap, och med bas i bred forskning hoppas jag skapa grund för fler företag.

SARA MANGSBO HAR OCKSÅ, tillsammans med överläkare Gustav Ullenhag, grundat ett immunonkologiskt nätverk för att stärka banden mellan Uppsalas prekliniska och kliniska verksamheter.

Med rätt förutsättningar kan vi inom fem år ha diagnostiska verktyg för att avgöra vem som har störst nytta av immunterapi. Lägg på ett decennium så tror jag att vi ser betydligt fler biologiska läkemedel i vården. Just nu är det lätt att bli entusiastisk som immunolog och Uppsala utmärker sig allt tydligare som rätt stad att vara det i.

Magnus Alsne

FOTO: BARBARA LOCKE GRANDER

Sara Mangsbo är biträdande universitetslektor vid institutionen för farmaceutisk bioteknik.

4 FRÅGOR TILL JOHANNES MESSINGER, professor vid institutionen för kemi – Ångström.

Unika bilder ökar förståelsen av fotosyntesen

I EN AKTUELL STUDIE publicerad i tidskriften Nature visar ett internationellt forskarlag helt nya bilder av det proteinkomplex som spjälkar vatten till vätejoner och syre i fotosyntesen.

1 Du och din forskargrupp deltog i experimenten. Varför är det viktigt att få den här processen på bild?

De nya bilderna hjälper oss att förstå hur den komplicerade vattenspjälkningsmekanismen fungerar på en detaljnivå som tidigare var omöjlig. Det lägger grunden för en djupare förståelse av hur fotosyntesen fungerar.

2 Hur har din forskargrupp bidragit till arbetet?

Vi har jobbat med att optimera förhållandena för hur man på bästa sätt förflyttar vattenspjälkningskatalysatorn från ett stadium till ett

annat genom att använda ljusstrålar. Med hjälp av en röntgen-frielektronlaser vid Stanford Linear Accelerator Center i USA har vi tillsammans med hela teamet sedan lyckats få högupplösta ögonblicksbilder av alla individuella steg i reaktionscykeln, men även av några steg mellan de mer stabila tillstånden.

3 Vad kan de här resultaten leda till?

De bidrar till förståelsen av hur metallerna mangan och kalcium används i fotosyntesen för att effektivt spjälka vatten. På sikt kan det hjälpa kemister att skapa liknande skalbara katalysatorer. Det skulle kunna öppna för utvecklingen av billiga och effektiva system som framställer solbränsle, alltså bränslen som framställts av solenergi och vatten. I ett

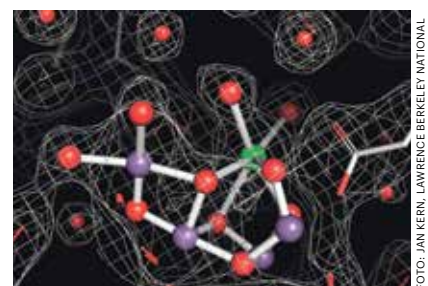

FOTO: JAN KERN, LAWRENCE BERKELEY NATIONAL LABORATORY

De nya bilderna kan hjälpa forskare att förstå den komplicerade vattenspjälkningsmekanismen i fotosyntesen och öppna för utvecklingen av effektiva och prisvärda system för att framställa solbränslen.

solbränsle lagras solenergin i form av kemiska bindningar, i till exempel vätagas eller andra bränslen, som kan framställas med hjälp av luftens koldioxid och kvävgas.

4 Hur går ni vidare i projektet?

Det här forskningsprojektet sträcker sig över åtta år, och nu kommer vi att fortsätta med att titta inte bara på de fyra stabila stadierna i vattenspjälkningsreaktionen, utan även på de mellanliggande stegen där syre bildas.

Josefin Svensson

KARRIÄR OCH FAMILJELIV

David och Annika Black-Schaffer är nya professorer i datavetenskap och fysik. "Vi arbetar i helt olika fält och diskuterar aldrig vetenskap hemma för då tappar den andra tråden eller intresset", säger Annika.

Gifta – och forskarkollegor

Hur är det egentligen att som forskare leva med en annan forskare vid samma universitet? Vi frågade två par som vet: Annika och David Black-Schaffer är nya professorer i fysik och datavetenskap. Lena och Michael Claesson-Welsh är cellbiologer, cancerforskare och gifta sedan 34 år.

TEXT: ANNICA HULTH FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT

V

I TRÄFFAR ANNICA OCH David Black Schaffer i Annicas tjänsterum i den röda trävillan intill Ångströmlaboratoriet. David har sitt rum 300 meter bort, vid it-institutionen på Polacksbacken. Så småningom kommer de båda att arbeta i den nya delen av Ångströmlaboratoriet, men som det är nu är det väldigt ovanligt att de ses på arbetstid.

– Det är kanske två gånger i månaden som vi lyckas äta lunch tillsammans. Vi arbetar inom helt olika fält och diskuterar aldrig vetenskap hemma för då tappar den andra tråden eller intresset, konstaterar Annica.

– Det är väldigt bra, för det betyder att det inte finns någon konkurrens mellan oss. Vi tävlar inte med varandra om forskningsanslag utan kan glädjas med varandra. Vi kan också diskutera hur saker funkar på våra olika institutioner, så jag tror att avståndet är jättebra, säger David.

De kom till Uppsala med varsin färsk doktorsexamen från Stanford University år 2009. Två år senare var de båda anställda vid Uppsala universitet och sedan dess har framgångarna varit många. De har fått ERC-anslag, utsetts till Wallenberg Academy Fellows och nu är de nyblivna professorer.

Parallellt med allt detta har de bildat familj och fått två barn. Det var också en av orsakerna till att de flyttade till Sverige.

– Vi hade uppfattningen att det skulle vara lättare att kombinera karriär och barn i Sverige, säger Annica.

En sanning med modifikation, för det är inte alltid lätt att förena en forskarkarriär med föräldraskap. Hur gör man till exempel när förskolan stänger vid 17, undervisningspasset pågår klockan 15–17 och den andra föräldern är bortrest på konferens?

En fördel är att de förstår varandra.

– Vi har samma karriär och det gör det lättare för oss att komma överens om hur mycket du ska resa, hur mycket jag ska resa, hur mycket du ska jobba sent och hur mycket jag ska jobba sent. Är det till exempel okej att jobba över helgen? Jag tror det är väldigt viktigt för annars är det lätt för en att känna att den andres karriär är viktigare, säger David.

DE HAR HITTAT EN modell som de tycker fungerar för att fördela arbetsbördan rättvist – ett Excel-ark där man får minuspoäng när man är bortrest och pluspoäng om man tar hand om sjuka barn under arbetstid eller om man följer barnen till tandläkaren.

Nu är barnen större och kan ta sig till skolan själva men det har varit några slitiga år.

– Att vara forskare är inte ett vanligt jobb, där man arbetar dagtid och har kvällen fri för familjen. I alla fall inte om man vill konkurrera med forskare i USA och andra länder. Speciellt svårt är det när man är i början av sin karriär, säger David.

På Rudbecklaboratoriet träffar vi ett annat par, som har lämnat småbarnsåren bakom sig för länge sedan. Lena Claesson Welsh och Michael Welsh har

Annica och David Black-Schaffer fördelar hemarbetet med hjälp av ett Excel-ark. Resor ger minuspoäng och att ta hand om sjuka barn ger pluspoäng.

Michael och Lena Claesson-Welsh är cellbiologer, cancerforskare och gifta sedan 34 år. "Vi pratar väldigt mycket, om hur det gick under dagen, olika utmaningar, söka pengar, små och stora problem. I och med att vi är i samma bransch så förstår vi ju exakt vad den andre har att tampas med", säger Lena.

Inga regler för parförhållanden

Universitets- och högskolelärare är en av de yrkesgrupper där flest inleder ett parförhållande med någon med samma yrke*. Hur vanligt är det här vid Uppsala universitet?

– Vi vet inte hur många forskare och lärare som är gifta med varandra men vi är en stor arbetsplats så det förekommer helt säkert, säger Pauliina Lundberg vid HR-avdelningen. **Finns det några riktlinjer för det här vid universitetet?**

– Nej, några riktlinjer för giftermål eller parförhållanden finns inte. Däremot finns det tillfällen då man ska vara aktsam så att det privata inte väller över i det professionella. Till exempel om det finns en hierarkisk relation, jävsförhållanden eller beroendeförhållanden.

Det är inte förbjudet att vara gift med sin chef men man ska vara medveten om att det kan uppstå komplikationer, menar Pauliina Lundberg.

– Då är det inte lämpligt att chefen till exempel attesterar ens räkningar. Det kan också påverka arbetsmiljön, om den som har ett förhållande med chefen får mer information än de andra. Även om det inte är så, kan misstanken om det påverka arbetsmiljön.

Det gäller också att vara noga med att inga jävsförhållanden finns när formella arbetsgivarbeslut fattas.

– Det är förstås oerhört givande att ha arbetet gemensamt och få prata om sitt jobb hemma och vi har inga regler kring det. Men det gäller att vara uppmärksam på hur det uppfattas på arbetsplatsen.

Annica Hulth

* ENLIGT EN UNDERSÖKNING FRÅN SCB FRÅN 2012.

▶ varit gifta i 34 år och ett par i 40 år. I dag jobbar Michael på BMC, vid institutionen för medicinsk cellbiologi, medan Lena har sin hemvist vid institutionen för immunologi, genetik och patologi på Rudbeck-laboratoriet.

Under sitt liv tillsammans har de bott utomlands i perioder, som postdoktorer i Chicago och på "sabbatical" i Boston.

– Det är verkligen en av de saker som blir lättare när båda är forskare, att man kan åka tillsammans till de här megapolerna när det gäller forskningsaktiviteter, säger Michael.

– Ja, det var ett äventyr. I och med att vi bägge kunde få forskningssamarbeten och arbeta där har det varit positivt för oss båda. Det har inte varit en som har följt med den andra, säger Lena.

DE TRÄFFADES REDAN SOM studenter, på medicinprogrammet i Uppsala. Båda provade på forskning vid sidan av studierna och på somrarna. Efter termin åtta tog de studieuppehåll och kom aldrig tillbaka till medicin-studierna.

Michael hade hela tiden haft siktet inställt på forskning och Lena inspirerades av honom.

– Det var jobbigt att vara läarkandidat, mycket väntetid och ganska passivt. Men på labbet sögs jag in i arbetet. Det var svårt och nytt och man visste inte vad det skulle bli. Men det var spännande och upp till en själv på ett annat sätt, säger hon.

I DAG ARBETAR DE båda inom cancerforskning och deras forskning är näraliggande. Det har till och med hänt att de har samarbetat i forskningsprojekt. Men annars har de hållit en yrkesmässig distans. De arbetar i olika hus, vid olika institutioner och det händer i stort sett aldrig att de stöter på varandra i jobbsammanhang.

Däremot är de ett stort stöd för varandra på hemmaplan, menar Lena.

– Vi pratar väldigt mycket, om hur det gick under dagen, olika utmaningar, söka pengar, små och stora problem. I och med att vi är i samma bransch så förstår vi ju exakt vad den andre har att tampas med. Det kan vara både bra och dåligt. Det finns ingenting som vi inte förstår med varandras utmaningar. ■

Julläsning signerad Uppsala universitet

Julledigheten närmar sig och vad passar bättre att lägga under granen än hårda klappar med universitetsanknytning?

Selma Lagerlöf. Sveriges modernaste kvinna

Av: Anna Nordlund (forskare i litteraturvetenskap och universitetslektor vid institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier) och Bengt Wangselius

I en omfattande och bildrik biografi berättas historien om Selma Lagerlöf, som på sin tid ofta var i frontlinjen. Redan i början av 1900-talet propagerade hon för kvinnlig rösträtt och valde att leva i kärleksförhållanden med vem hon själv ville oavsett dåtidens konventioner. Hon var den första kvinnan i Svenska Akademien, den första kvinnan att tilldelas Nobelpriset i litteratur och en av de första svenska författarna med internationell stjärnstatus. Även bilderna blev en framgångsfaktor. Selma fotograferades i sitt hem, med sin familj, på resor och vid tillställningar klädd i moderiktig klänning, och bilderna spreds över världen. I boken visas närmare 200 av dessa bilder där flera är hittills opublicerade och privata.

Sömn, sömn, sömn

Av: Christian Benedict (forskare vid institutionen för neurovetenskap) och Minna Tunberger

Sömnforskaren Christian Benedict delar tillsammans med journalisten Minna Tunberger med sig av sin egen forskning om hur sömnbrist ökar aptiten, hur exponeringen av dagsljus får dig att sova bättre och snabbare tillfriskna från allvarliga sjukdomar. Fakta varvas med tips och råd för dig som vill optimera din sömn.

Mamma hursomhelst.

Berättelser om moderskap

Red: Margareta Fahlgren (professor i litteraturvetenskap) och Anna Williams (professor i litteraturvetenskap)
Att vara mamma kan

innebära allt från glädje och stolthet till smärta, stress och traumatiska upplevelser i förlösningsrummet. Antologin består av ett antal berättelser om hur det är att vara kvinna och förhålla sig till frågan om barn. Boken rymmer både fakta och fiktion, skönlitterära texter varvas med intervjuer och vetenskapliga artiklar.

Boken bygger på ett forskningsprojekt, där forskarna lade märke till att just moderskap var ett återkommande tema i samtiden. Forskargruppen bestämde sig därför för att ställa samman en bok på temat.

Sörja ett liv, leva ett annat: om flyktingens mörker och ljus

Av: Li Bennich-Björkman (skytteansk professor i vältalighet och statskunskap)
Hur lever man igen när livet slagits sönder av krig och ockupation och man blivit flykting?

I Sörja ett liv, leva ett annat, som också är en familjehistoria, formar många röster från olika tider ett svar. Li Bennich-

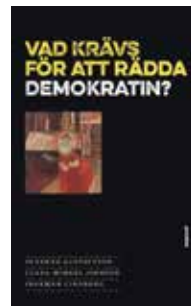
Björkman berättar om två av de största flyktinggrupperna som kommit till Sverige – esterna 1944 och bosnierna 1992 och 1993 – och om många andra flyktingar i världen. Boken gläntar på dörren till flyktingens existentiella livsvärld. Trots den stora sorg som det innebär att lämna ett liv förmår många till slut leva ett annat.

Som folk är mest: Könsideal i svenska kontaktannonser 1890–1980

Av: Josefin Englund (doktorand vid historiska institutionen och universitetslektor vid institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier)

Mäns och kvinnors idealbilder av varandra stämmer inte överens. Så har det varit under lång tid. I en avhandling från Uppsala universitet har tusentals kontaktannonser under åren 1890–1980 studerats. Förutom att visa på hur olika idealen kan se ut, ger avhandlingen också en bild av hur moderniseringen av Sverige har vuxit fram under den här tiden.

Vad krävs för att rädda demokratin?

Av: Sverker Gustafsson (professor emeritus vid statsvetenskapliga institutionen), Claes-Mikael Jonsson och Ingemar Lindberg
För första gången sedan

1930-talet är demokratin utmanad i vår del av världen. Vad är det som orsakar den populistiska vågen? Och hur kan demokratis självförsvär mobiliseras? Svaret är inte mer ekonomisk liberalism, hävdar författarna. De menar att den nyliberala tilltron till marknadens självreglering har havererat och att populismen växer fram ur nyliberalismens skeppsbrott. Alternativet är att den ekonomiska liberalismen underordnas den politiska. En fredsformel mellan kapitalism och demokrati behöver återskapas och balansera höger mot vänster, men också tygla marknadskrafterna globalt för att demokratin ska överleva.

Älska eller älskas – Makt och känslor i politiska biografier

Av: Margaretha Fahlgren (professor i litteraturvetenskap) och Birgitta Wistrand (forskare vid litteraturvetenskapliga institutionen)

Svenska politikernas självbiografier har de senaste åren blivit bästsäljare på samma sätt som i de anglosaxiska länderna. Livsskildringarna är partsinlagor förklädda till historieskrivning. De handlar om makt och känslor och säger mer om politikern och politiken än författarna kanske avsett. Här har forskarna analyserat ett stort antal självbiografier, från Gösta Bohman till Annie Lööf.

TILL SIST

NAMN SOM NÄMNS

■ **Johanna Lindahl**, docent vid institutionen för medicinsk biokemi och mikrobiologi, får priset Sight Award 2018 från Swedish Institute for Global Health Transformation, för sin insats inom global hälsa med fokus på antibiotikaresistens och interaktionen mellan mänskliga och djur.

■ **Hermann Opgenoorth**, professor vid Institutet för rymdfysik, har tilldelats årets Baron Marcel Nicolet-medalj. Priset belönar insatser för att strukturera rymdvädern gemenskapen på internationell nivå.

■ **Olle Eriksson**, professor i teoretisk magnetism vid institutionen för fysik och astronomi, har utnämns till hedersdoktor vid KTH.

■ **Cecilia Josefsson**, doktorand vid statsvetenskapliga institutionen, tilldelas 2018 års Karin Westman Berg-stipendium för sin forskning om kvinnors politiska inflytande.

■ **Ola Larsmo**, författare och filosofie hedersdoktor vid Uppsala universitet, får Martin H:s Holmdahl-priset, universitetets främsta utmärkelse för insatser som främjar mänskliga fri- och rättigheter. Han får priset för sitt

arbete för mänskliga rättigheter, bland annat genom sitt engagemang i svenska PEN-klubben.

■ **Anna Sarkadi**, professor och specialistläkare vid institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, tilldelas Läkaresällskapets etikpris, Hippokratespriset.

Priset ges till läkare som har en etisk medvetenhet, är kliniskt verksamma och aktiva i undervisning samt är en förebild för kollegor, medarbetare och studenter.

PÅ GÅNG

15/12. Kungliga Akademiska kapellet – Julstämning
Allsång och en härlig klassisk julrepertoar, med bl.a. musik av Tjajkovskij: Nötknäpparen samt musik känd från TV och film. Gästdirigent: Hanna Olson Nordh. Rikssalen, Uppsala slott, kl 15–17. Biljetter via Ticketmaster.

17/12. Swinging Christmas – Julkonsert
Uppsala University Jazz Orchestra bjuder på den årliga julkonserten Swinging Christmas under ledning av Ulf Johansson Werre. Missionskyrkan, S:t Olofsgatan 40, kl 19. Biljetter via Ticketmaster.

18/12. Senapstillverkning i apoteket
Ladda upp inför julen med

egentillverkad senap enligt gammalt apoteksrecept. Senapen gör du under handledning av apotekare. Drop in. Aktivitet för hela familjen. Pris 50 kr/burk. Fri entré till museet, öppet kl 13–17.

Att skada och att hjälpa – Krigföring och sjukvård genom historien

Utställning på Medicinhistoriska museet. Pågår till och med den 27/12. Öppet tisdagar och torsdagar kl 13–17.

18/12. Göran Gustafsson-föreläsning

Edvard Moser, som 2014 tilldelades Nobelpriset i fysiologi eller medicin tillsammans med sin hustru May-Britt Moser, föreläser under rubriken "Space and time in the hippocampus". Grönwallsalen, Akademiska sjukhuset ingång 70, kl 14.15.

18/12–6/1. Jullov på Gustavianum

Kom och pyssla på temat kartor, lär dig mer om julens dofter eller följ med på en guidad visning av museet.

➔ [Läs mer på www.gustavianum.uu.se](http://www.gustavianum.uu.se)

1/1. Nyårsöppet i Tropiska växthuset

Upplev ljus, värme och grönska när vintern är som mörkast. Fri entré för barn samt anställda och studenter vid Uppsala universitet.

1/1 Nyårskonsert med Uppsala akademiska kammarkör

Universitetsaulan kl 16.

➔ www.uak.se

2/1. Nyårskonsert med Uppsala akademiska kammarkör

Universitetsaulan kl 19.30.

➔ www.uak.se

6/1. Visning i vintertid

Välkommen till årets första visning i Uppsalas finaste regnskog. Botaniska trädgården, Tropiska växthuset, kl 13–14. Fri entré för barn samt anställda och studenter vid Uppsala universitet.

21/1. Vårterminen startar

25/1. Doktorspromotion

Prisbelönad kampanj för Campus Gotland

Campus Gotlands kampanj för studentrekrytering kammar hem två olika priser. Den får Publishingpriset i kategorin "kampanjsajter" och Gutamålsgilletts nyinstiftade pris Janräunu (Järnrunan) för användningen av gutamålet i marknadsföringen.

Kampanjen får Publishingpriset med motiveringen: "För en väl sammanhållen sajt med utmärkt läsbarhet, målände språk och välgjord navigation."

Den belönas också med Gutamålsgilletts nya pris för användningen av tre ord från gutamålet i kampanjen. Det är orden sain-

haust (senhöst), farnytte (gemenskap, i synnerhet på en resa) och seideman (kamrat, nära vän, någon som alltid står vid din sida) som lyfts.

– Närheten mellan människor är något som studenterna ofta betonar när de beskriver hur det är att studera på Campus Gotland. Den småskaliga studiemiljön gör det lättare att få kontakt med lärare och andra studenter, vilket många uppskattar, berättar Petra Lindberg, kommunikatör vid Campus Gotland.

Detta vill man gärna berätta för blivande studenter. Man vill också beskriva livet på Gotland utanför turistsäsongen – därav valet av de tre orden. Kampanjen har framför allt gått i sociala medier, främst på Instagram.

Petra Lindberg, kommunikatör, och Yvonne Näsman, projektkoordinator, fick ta emot Janräunu-priset.

➔ [Läs mer om kampanjen: www.pluggapacampusgotland.se](http://www.pluggapacampusgotland.se)

HALLÅ DÄR

KATARINA BJELKE, universitetsdirektör, som slutar vid Uppsala universitet för att börja vid Karolinska institutet den 16 maj 2019.

Mot nytt jobb

1 Varför slutar du?

– Med min bakgrund i medicinsk forskning vid KI så kunde jag inte tacka nej när erbjudandet kom.

2 Blev tiden i Uppsala som du hade tänkt dig?

– Ja absolut! Uppsala universitet är en fantastisk arbetsplats. Jag trivs väldigt bra både med arbetskamrater och arbetsuppgifter.

3 Vad är du särskilt nöjd med?

– Ett exempel är en lyckad flytt av universitetsförvaltningen till Segerstedthuset. Men det finns många saker jag är nöjd med, som att vi kunnat växla upp och strukturera arbetet med fundraising, sponsring och alumnverksamhet för universitetet och det strategiska arbetet med EU:s ramprogram och det nya Guildnätverket.

4 Vad har varit den största utmaningen?

– Det finns alltid många, men att hitta de bästa möjligheterna till samordning för att kunna arbeta så effektivt som möjligt är alltid en utmaning. I en så decentraliserad organisation som ett universitet är finns stora möjligheter till det, både internt och externt. En annan utmaning i en så stor organisation är att nå ut med information på ett bra sätt, till rätt målgrupp.

5 Vad har varit roligast?

– En mängd saker förstås, men det är extra roligt att få ta del av all spännande verksamhet vid universitetet och att samarbeta med så kunniga och härliga människor.

6 Vad tar du med dig härifrån?

– Jag har många soliga minnen som omfattar fantastiska arbetskamrater och ett spännande universitet.

Gunilla Sthyr

”Vi forskare och lärare vid svenska universitet och högskolor uppmanar våra lärosäten att halvera sina egna utsläpp av växthusgaser inom fem år. På detta sätt kan universiteten ta konsekvenserna av den vetenskapliga kunskap de själva producerar och finansierar och gå före i den omställning av hela samhället som måste börja omgående. På samma gång demonstrerar universiteten i praktiken vad det innebär att ta vetenskaplig kunskap på allvar.”

18 forskare vid åtta svenska lärosäten (däribland Uppsala universitet) på DN Debatt den 29 oktober 2018.

Årets topp 10

Slutet av året närmar sig och det är dags att summera. Hur blev det egentligen?

Universen har gjort några stickprov från olika delar av universitetets verksamheter som ibland förvånar. Visste du till exempel att årets mest nedladdade vetenskapliga artikeln i Diva från Uppsala universitet handlar om Ragnarök och klimatkrisen? Och att universitetet köpt it-produkter för drygt 55 miljoner kronor?

MEST NEDLADDADA ARTIKLAR I DIVA FRÅN UPPSALA UNIVERSITET

1 Fimbulvintern, Ragnarök och klimatkrisen år 536–537 e. Kr (Gräslund, B.), 2007.

2 Distinct homotypic B-cell receptor interactions shape the outcome of chronic lymphocytic leukaemia (Minici, C., Gounari, M., Uebelhart, R., Scarfo, L., Duhren-von Minden, M., Schneider, ... Degano, M.), 2017.

3 What happens in translation? A comparison of original and translated texts containing verbs meaning SIT, STAND and LIE in the English-Swedish Parallel Corpus (Viberg, Å.), 2016.

4. A Permanent Magnet

Generator for Energy Conversion from Marine Currents : No Load and Load Experiments

(Thomas, K., Grabbe, M., Yuen, K., & Leijon, M.), 2012.

5. Structural power: the limits of neorealist power analysis (Guzzini, S.), 1993.

6. Optical band-gap determination of nanostructured WO3 film (Gonzalez-Borrero, P. P., Sato, F., Medina, A. N., Baesso, M. L., Bento, A. C., Baldissera, G., ... da Silva, A. F.), 2010.

7. The 20th anniversary of EMBnet: 20 years of bioinformatics for the Life Sciences community (D'Elia, D., Gisel, A., Eriksson, N.-E., Kossida, S., Mattila, K., Klucar, L., & Bongcam-Rudloff, E.), 2009.

8. The History of Educational Finance (Berg, A., Edquist, S., Mays, C., Westberg, J., & Åkerlund, A.), 2015.

9. Managerial perceptions: The Effects of Various Cultural Distance Measures on Establishment Mode Choices by Multinational Enterprises (Drogendijk, R., & Slangen, A.), 2006.

10. 'Par foi, ans mes ne vi tel con'. Medieval Sexually Explicit Narrative: the Fabliau (Malm, U.), 2012.

MEST ANVÄNDA LEVERANTÖRER VIA PRODUKTWEBBEN:

1 Atea (it-produkter, totalt 22 418 581 kr)

2 HP (it-produkter, totalt 9 691 041 kr)

3 Dell (it-produkter, totalt 8 685 203 kr)

4. Svensk IT funktion (it-produkter, totalt 8 548 535 kr)

5. Caperio (it-produkter, totalt 5 605 453 kr)

6. VWR International (kemikalier, förbrukningsartiklar, skydd, molekylärbologi, totalt 3 596 327 kr)

7. Thermo Fisher Scientific (kemikalier, förbrukningsartiklar, skydd, molekylärbologi, totalt 1 992 627 kr)

8. Sigma-Aldrich (kemikalier, totalt 1 354 510 kr)

9. AllOffice Nordic (hygienpapper och plastprodukter, totalt 1 229 874 kr)

10. Tele 2 (it-produkter, totalt 680 959 kr)

MEST LÄSTA NYHETER PÅ MEDARBETARPORTALEN:

1 Dags för universitetets personalfest den 26 oktober

2 Universitetsdirektören till nytt jobb

3 Nya rutiner för hantering av e-post

4. Universitetet säger upp avtalet med Elsevier

5. Friskvårdersättning även för dyrare sporter

6. Student skadad i skottlossning

7. Ulf Danielsson – ny stjärna på Dramaten

8. Gustaf Adolfsmedaljer i guld och silver

9. 30 år i rikets tjänst

10. Rektor Eva Åkesson får medalj av kungen

FOTNOT: ALLA SIFFROR ÄR HÄMTADE I SLUTET AV NOVEMBER (PÅ GRUND AV UNIVERSITETS PRESSLÄGGNING) OCH AVSER ALLTSÅ INTE HELA ÅRET.

HALLÅ DÄR AGNETA STÅLHANDSKE,

chef för Development Office, en ny avdelning vid universitetsförvaltningen som jobbar med fundraising, sponsring och alumnverksamhet.

Satsning på relationsbyggande

1 Vad är målet med verksamheten?

– Det är en satsning som ska stärka universitetets position och strategiska förnyelseförmåga. Vi utvecklar relationer med externa intressenter som kan bidra till universitetets verksamhet. Ett universitet behöver fria medel, utan krav på motprestation.

2 Vad handlar fundraising om?

– Att bygga förtroendet, som skapas genom personliga möten med forskare och ledning. Vår roll är att ”paketera” innehållet och ge råd och stöd.

– I vårt uppdrag ingår att samordna universitetets vänföreningar och öka våra alumnens engagemang. Att vårda dessa kontakter ökar våra möjligheter till framtida stöd.

3 Hur mycket donationer får universitetet?

– Mellan 10 och 15 miljoner kronor kommer årligen i centralt med stöd av min avdelning – som vi känner till. Långt mycket mer, cirka 225 miljoner om året, kommer via det kapital som förvaltas av Uppsala Akademiförvaltning och som donerats till universitetet ända sedan 1624.

4 Vad är utmaningen?

– Människor ger till det som ligger deras hjärta närmast. Det är en utmaning att förstå och trovärdigt beskriva på vilket sätt Uppsala universitet kan vara relevant för dem. Internt är utmaningen att nå ut till alla våra forskare för att ge dem stöd – till exempel gällande regelverk, eller för att kunna bibehålla en långsiktig relation med givaren.

Gunilla Styhr

Linnés insektssamling digitaliserad

Zoologiska avdelningen vid Evolutionsmuseet har under hösten digitaliserat Linnés insektssamling för att göra den tillgänglig i portalen Alvin. Även Linnés skalsamling, som består av musslor och snäckor, samt delar av Thunbergs insektssamling ska digitaliseras.

– Samlingen är av stort vetenskapligt intresse både nationellt och internationellt. Att den nu digitaliseras kommer att göra den mer tillgänglig för forskning och undervisning, men också för den intresserade allmänheten, säger

Hans Mejlon, museiintendent vid Evolutionsmuseet.

– Det som är häftigt med Linnés insekter är att hans privata samling som såldes till London har varit tillgänglig digitalt genom Linnean Society of London i flera år. Nu när även de linneanska insekterna som finns hos oss är digitaliserade är hela insektssamlingen återförenad, över 200 år sedan sist, berättar Erica Mejlon, museiintendent vid Evolutionsmuseet.

FOTO: EVOLUTIONSMUSEET

Bilden visar bland annat skalbaggar från familjen Långhorningar. Till vänster i bild finns en kolumn med skalbaggar från insektsfamiljen Vivlar.

PROFILEN

/STEFAN SJÖSTRÖM

Stefan Sjöström, professor i socialt arbete, i vimlet på invigningssymposiet.

Fokus på socialt arbete

- Titel: Professor vid sociologiska institutionen
- Specialområden: Psykisk ohälsa, tvångsvård, rättsprocesser, sexualiserat våld samt medierelationer inom offentlig sektor.
- Senast lästa bok: Om jag bortser från sådant jag läser i jobbet: "Helikopterrånet", av Jonas Bonnier.
- Dold talang: Bra sångröst.
- Gör mig glad: Gumbodaviken.
- Gör mig arg: När människor i maktpositioner inte förstår att de har makt.

"Socialt arbete har en viktig roll"

Vid nystartade Cesar, Centrum för socialt arbete, pågår flera olika studier av kriminalitet och socialt arbete. Det var också temat för invigningssymposiet i oktober. – Här finns ett tomrum att fylla, säger Stefan Sjöström, ny professor i socialt arbete.

DET HAR VARIT NÅGRA intensiva månader för Stefan Sjöström, som varit med och byggt upp verksamheten tillsammans med föreståndaren Siv-Britt Björktomta.

Han började som första professor i mars, tillsammans med två biträdande lektorer, och har sedan arbetat med att rekrytera fler forskare.

– Först annonserade vi ut två lektorat men bestämde oss för att satsa ordentligt och anställde fem personer. Det gick ganska snabbt så vi hade allt färdigt och förhandlat i början av juni. Vi är otroligt glada att ha dem på plats. Parallellt har vi också rekryterat doktorander och två har redan börjat.

Stefan Sjöström var tidigare anställd vid Umeå universitet och har forskat mycket om psykisk ohälsa och tvångsvård. Som ny professor i Uppsala har han startat en kartläggning av alla våldtäkter mot män som har anmälts under de senaste tre åren, med särskilt fokus på polisens arbete. Det är ett område där det finns stora kunskapsluckor, konstaterar han.

– Det finns ett väldigt behov av att beskriva hur verkligheten ser ut, försöka bilda sig en uppfattning om hur vanligt det är och om det finns några mönster i vilka som begår sådana brott och vilka som utsätts för dem, säger han.

En intressant aspekt är att vi sällan betraktar män som brottsoffer.

– Det finns könsrollsmönster som gör det svårt både för män att själva se sig som utsatta och för andra att acceptera män som offer. Det är både på gott och ont, det är ju inte nödvändigtvis bra att betraktas som ett offer men samtidigt kan det förstås bli problem om man tillskrivs för mycket skuld och ansvar för något som man utsatts för.

INOM PROJEKTET HAR DE intervjuat män som har utsatts för våldtäkt och poliser som utrett sådana brott, för att undersöka hur både brottsoffrens upplevelse och utredningsarbetet påverkas av att våldtäkt mot män är så ovanligt.

– Ett mönster vi sett är att när man pratar med poliserna, så tänker de att våldtäkt mot män är något som är särskilt problematiskt och jobbigt. Men när vi pratar med männen är de inte så upptagna av det.

– Ett annat fynd är att många av de här männen har någon form av utsatthet, som missbruksproblem, kriminalitet eller något funktionshinder. De som begår de här brotten ger sig på svaga och utsatta personer.

Vid Cesars invigningssymposium i oktober var temat kriminalitet och socialt arbete, ett område där det behövs mer forskning, menar Stefan Sjöström.

– Det är relevant eftersom vi haft en valrörelse som där kriminalpolitik varit i ropet och debatten i mångt och mycket handlat om skärpta krav på straff och att upprätta brottsoffer. Det talar för att socialt arbete har en viktig roll att fylla, både att arbeta med förövare och att ge stöd åt brottsoffer.

Annica Hulth